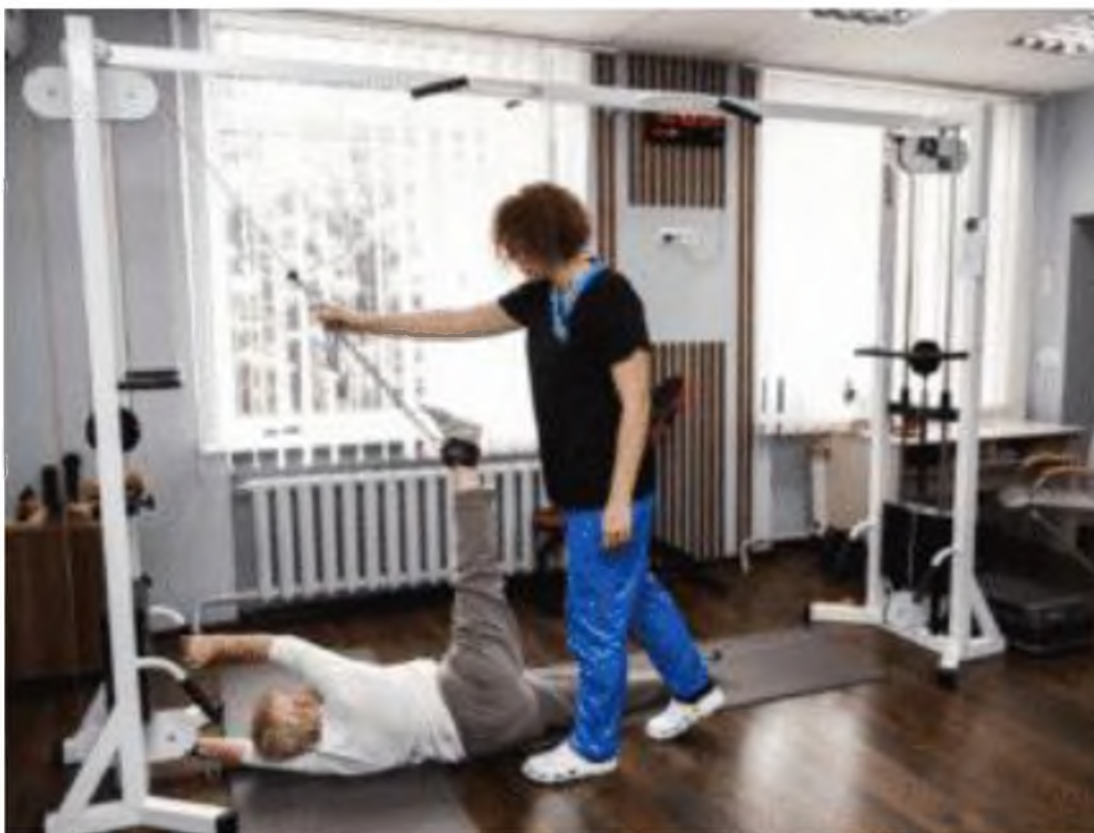

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Департамент охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації

МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку,
проблеми та перспективи»

8 вересня 2023 року

ПОЛТАВА

2023

УДК 615.8+616-08-039.76](477)(063)

**Редакційна колегія: Ждан В. М., Лисак В. П., Голованова І. А.,
Ляхова Н.О., Краснова О. І., Белікова І. В.**

«Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи»: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. (2023; Полтава).

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи», 8 вересня 2023 року. [Текст] / ПДМУ; [ред.кол.: В. М. Ждан, В. П., Лисак, І. А., Голованова та ін.]. – Полтава, 2023. – 165 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи» містять в собі наукові праці з питань організаційних, правових, клінічних аспектів медичної реабілітації в Україні фахівцями різних спеціальностей, питанням медичної та психологічної реабілітації військовослужбовців та правоохоронців, постраждалих внаслідок бойових дій, оптимізації роботи реабілітаційних закладів під час військової агресії РФ та в мирний час.

УДК 615.8+616-08-039.76](477)(063)

©Полтавський державний медичний університет, 2023

Медикаментозна терапія

Плюси:

- Медикаменти можуть бути корисними для лікування деяких симптомів травми, таких як тривога, депресія та проблеми зі сном.
- Медикаменти можуть допомогти дитині функціонувати краще в повсякденному житті.

Мінуси:

- Медикаменти можуть мати побічні ефекти.
- Медикаменти не є ліками від травми і повинні використовуватися лише в поєднанні з іншими методами лікування.

Висновок

Травматичний досвід у дітей є серйозною проблемою, яка може мати значний вплив на їхнє фізичне та психічне здоров'я. Однак існує ряд ефективних методів психологічної допомоги, які можуть допомогти дітям, які пережили травму, подолати наслідки травми та відновити своє здоров'я.

ПРОГРАМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Лозовікова Вікторія

Херсонський державний університет, Херсон, Україна

За інформацією фахівців, більше психологічної допомоги потребують люди, які пережили травмуючі події — безпосередньо зіткнулися з наслідками війни (втрата близької людини, полон, зґвалтування, ракетні удари, тортури). Українцям знадобиться мінімум 15 років для відновлення психічного здоров'я після війни.

За ініціативою першої леді Олени Зеленської створено Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?» яка стартувала у березні 2023 року. Місія проєкту – зробити піклування про ментальне здоров'я щоденною звичкою для українців. У фокусі уваги Програми – як подолати стрес та негативні емоції під час війни та як знаходити сили для психологічного

відновлення. Пропонуються дієві механізми, які допомагають психологічній стійкості у часи повномасштабної війни. Зокрема, посібник про базові навички турботи про себе та інших, додаток BetterMe: Mental Health, проєкт ЮНІСЕФ «Поруч», під час якого проводяться консультації для підлітків, вчителів і батьків. За даними фахівців, 80% людей можуть впоратися з психологічними проблемами, якщо опанують відповідні навички. Розробку та впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я координує Міністерство охорони здоров'я України. Всесвітня організація охорони здоров'я – експертний партнер, виконавчий партнер – громадська організація «Безбар'єрність». Майданчиком для розробки та ухвалення рішень є Міжвідомча координаційна рада при Кабінеті міністрів України. Комунікаційна кампанія реалізується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Кожне міністерство зробить все можливе за своїм «напрямом».

Пріоритетний проєкт МОЗ України «Охорона психічного здоров'я у структурі медичної допомоги» має на меті розбудову спроможності первинної та спеціалізованої (амбулаторної) ланок медичної сфери надавати доступні, своєчасні, якісні та безоплатні послуги з психічного здоров'я. Дорожня карта цього проєкту включає: масштабування навчання mhGAP, інформування пацієнтів та зниження стигми в медичному середовищі, оновлення клінічного маршруту пацієнта та карти планового перенаправлення, впровадження гарантованого пакету послуг на первинному та вторинному/амбулаторному рівнях медичної допомоги та динамічне удосконалення перегляд тарифу та обсягу послугу за пакетом, розробка та впровадження пакета послуг на вторинному/амбулаторному рівнях, налагодження взаємодії первинного і вторинного рівнів та інтеграція з сервісами у громаді, напрацювання ефективних алгоритмів перенаправлення пацієнтів. Від реалізації проєкту МОЗ пацієнти матимуть конкретні та відчутні переваги: психологічна підтримка сімейного лікаря та доступність послуги за місцем проживання.

Міністерство оборони України створить спеціальні центри для відновлення психічного здоров'я військових та їхніх сімей. Війна, умови переднього краю, активні бої створюють надлюдські навантаження на психіку людини, тому Міністерство оборони України та Генеральний штаб ЗСУ в рамках пілотного проєкту «Створення системи психологічного відновлення особового складу Збройних Сил України "RECOVERY"» запустили систему психологічного відновлення захисників і захисниць, які воюють прямо зараз на передньому краї.

Психологічне відновлення сприятиме збереженню людського ресурсу, забезпечить повний цикл контролю бойового стресу і зменшить навантаження на медичну сферу. Діють центри відновлення ментального здоров'я які мають на меті забезпечити ефективні взаємодію та координацію з органами виконавчої влади, правоохоронними та іншими державними структурами, місцевим самоврядуванням, громадськими організаціями і розбудувати дієвий механізм адміністрування потреб, ресурсів та послуг. «Наступним етапом для Міноборони та Генерального штабу ЗСУ стане масштабування цього проєкту».

Міністерство у справах ветеранів впроваджує стратегію переходу від військової служби до цивільного життя та розробить застосунок, який допоможе ветеранам інтегруватися у мирне життя. В рамках цього проєкту планується групова реабілітація українських захисників. Це може бути група і з військовослужбовцями-ветеранами, також з родинами ветеранів. Вони будуть проходити групову психологічну [реабілітацію](#), починаючи з роботи з мультидисциплінарною командою, і при цьому долучати і спортивну реабілітацію. У серпні Міністерство у справах ветеранів розпочало відбудову знищеного загарбниками [реабілітаційного центру в Бородянці](#) під науково-практичний центр психічного здоров'я. Фахівці працюють над створенням мережі Центрів ветеранського розвитку при профільних вищих навчальних закладах, пілотний проєкт зараз реалізують у Вінниці. Запровадження таких центрів дозволить запустити ефективну систему

супроводу та професійної адаптації [ветеранів війни](#) та ветеранів військової служби після звільнення та підтримки членів їх родин.

Пілотний проект «Посилення спроможності та стійкості територіальних громад шляхом створення Центрів Життестійкості» реалізується Міністерством соціальної політики України. На базі Центрів надаватимуться соціальні послуги, зокрема інформування, консультування та соціально-психологічна допомога. Очікується, що діяльність таких Центрів сприятиме зміцненню психосоціальної стійкості населення громади та координації волонтерської діяльності.

Досвід Ізраїлю засвідчив, наскільки важливою є групова терапія, робота з сім'ями та дітьми, психологічна підтримка саме на ранніх етапах, яка дозволяє уникнути подальшого загострення стану здоров'я.

До кінця 2023 року заплановано облаштувати 20 центрів життестійкості по Україні. На сьогодні вже розпочато проектування такого центру в Ірпені – одному з міст, що найбільше постраждали внаслідок воєнної агресії Росії на Київщині. У перспективі максимальний план – 1500 таких центрів по всій Україні. Для цього потрібно підготувати більше 7 тис. соціальних працівників, психологів, кейс-менеджерів. У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я, уже 2 тис. українських фахівців пройшли навчання в Ізраїльському центрі травми та стійкості NATAL: опановували допомогу після травматичних подій, в екстрених ситуаціях, роботу з ПТСР, із постраждалими від сексуального насильства, пацієнтами з ампутованими кінцівками.

Переваги для громади. Створення “єдиної точки звернення” для надання соціальних послуг, зокрема інформування, консультування та соціально-психологічної допомоги, зниження загального рівня стресу та тривожності у населення громади. Доступний простір для проведення тренінгів (наприклад, тренінги щодо реагування на кризові ситуації для вчителів, лікарів, працівників ОМС) та ін. Підвищення соціальної

спроможності та згуртованості в громаді, зокрема, інтеграція та адаптація ВПО та ветеранів. Зміцнення волонтерського руху.

Міністерство освіти і науки України трансформує психологічну службу в системі освіти, щоб ментальний добробут 700 учнів не лягав на плечі одного шкільного психолога; Програму Екосистема психологічної допомоги запроваджує МОН разом з Інститутом модернізації змісту освіти і Асоціацією інноваційної та цифрової освіти завдяки підтримці міжнародних партнерів.

Екосистема психологічної допомоги у сфері охоплює всіх учасників освітнього процесу: освітян, шкільних психологів, керівників навчальних закладів, учнів, студентів та їх батьків/опікунів. Заходи направлені на осіб, які не мають фахової психологічної освіти та досвіду роботи з клінічними випадками, оскільки в нинішній ситуації всі учасники освітнього процесу потребують знань та навичок емоційної підтримки, вміння самим справлятися зі стресом та надавати першу психологічну допомогу іншим, якщо вони цього потребуватимуть. Фінансування зазначеного проєкту було здійснено завдяки підтримці Європейського Союзу. В межах екосистеми освітяни можуть пройти курс підвищення кваліфікації «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». Курс створено за участю провідних експертів з психології Ізраїлю та США. В межах курсу слухачі опанують навички та техніки першої психологічної допомоги за міжнародними протоколами для застосування під час навчального процесу. Розрахований на вчителів та шкільних психологів.

МВС України – створює алгоритм надання кризової психологічної допомоги та супроводу людей у надзвичайних ситуаціях, який діятиме не лише під час події, але й згодом. Основна мета – забезпечити повний цикл підтримки людини, яка постраждала внаслідок надзвичайної ситуації. Після кожної надзвичайної події постраждалі перебувають у важких психологічних станах. Зазвичай, першу допомогу, в тому числі психологічну, надають працівники [ДСНС України](#) або [Національна поліція України](#). Постраждалі

потребують подальшого супроводу та психосоціальної підтримки. Відповідний алгоритм, над яким МВС працює, дозволить затвердити єдині правила перенаправлення постраждалої особи від психологів ДСНС чи НПУ до інших фахівців, аби людина не лишалася один на один зі своїми проблемами

Міністерство молоді та спорту України – через платформу СпівДія надає психологічну підтримку дорослим, дітям і підліткам. Для збереження та відновлення ментального здоров'я дітей на базі проекту "[СпівДія заради дітей](#)" по всій Україні створили дружні простори. Тут через програму неформальної освіти діти можуть отримати таку необхідну сьогодні якісну психоемоційну підтримку. А ще — познайомитися з новими друзями, дізнатися більше про навколишній світ та поділитися своїми переживаннями. Проект "СпівДія заради дітей" зараз реалізується у 22 містах та містечках України. Також проєкт пропонує спеціальну систему занять з елементами STEAM — тобто охоплення природничих наук (Science), технологій (Technology), технічної творчості (Engineering), мистецтва (Art) та математики (Mathematics). Статистика проєкту вражає: за рік його існування психоемоційну підтримку отримало вже 84 730 дітей по всій Україні.

Висновок. Рівень психічного здоров'я населення та превенція розладів психіки й надалі істотно впливає на загальний стан здоров'я, економічне відновлення та добробут країни. А травми у тому числі психологічні, зумовлені війною, значно збільшили потребу в послугах реабілітаційної допомоги, тому очевидною є необхідність у розширенні доступу до них.

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПЕРСОНАЛУ ПОЛЦЕЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ

Охріменко І. М.¹, Пронтенко К. В.²

¹Національна академія внутрішніх справ, Київ, Україна

²Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова, Житомир,
Україна

<i>Андреев А.В., Тагунова І.К., Богданов К.Г., Гуца С.Г., Богданов В.К.</i>	
Медицина реабілітація дітей з гіпертрофією лімфоїдної тканини глоткового кільця.....	72
<i>Вакуленко Наталя.</i> Соціально-психологічна реабілітація мирного населення, яке перебувало на тимчасово окупованих територіях.....	74
<i>Гнедик Є. С.</i> Право на реабілітацію військовослужбовців: досвід США.....	82
<i>Дерев'янка Т.В.</i> Оцінка проявів посттравматичного стресового розладу серед військовослужбовців.....	85
<i>Добронравова І.В., Титаренко О.В.</i> Реабілітація пацієнтів з голосовими порушеннями, які отримані у військовий час.....	87
<i>Заїка В.М., Страшко Є.Ю., Лебедєв В.А., Чернов А.А.</i> Пілотний проект програми роботи оздоровчого табору (природо терапевтичної групи) із використанням методу «природотерапії» та «рекреації».....	90
<i>Заславський П.С.</i> Параметри функціонального стану передпліччя як показник ефективності реабілітації поранених з наслідками вогнепального поліструктурного перелому кісток передпліччя.....	93
<i>Кондак Н.М., Калмикова Ю.С.</i> Методи психологічної корекції дітей та підлітків з посттравматичним синдромом.....	95
<i>Краснова О.І., Голованова І.А., Краснов О.Г., Люлька О. М., Ляхова Н. О., Белікова І. В., Мирошниченко Л. І.</i> Туберкульоз в умовах повномасштабної війни: організація допомоги хворим на туберкульоз в Польщі.....	100
<i>Куницька Д. Л., Козар Т.І.</i> Травматичний досвід у дітей: наслідки та методи психологічної допомоги.....	102
<i>Лозовікова Вікторія.</i> Програми збереження та відновлення ментального здоров'я населення під час війни.....	105
<i>Охріменко І. М., Пронтенко К. В.</i> Психологічне благополуччя персоналу поліцейських організацій в умовах соціальної напруженості	110